

DE HOLLANDSCHE PATENT METAALINDUSTRIE (HOPMI)

DEEL 2. HET BEDRIJF IN WOUDENBERG EN BILTHOVEN

Herbert Kuner en Rob Herber

In deel 1. is de bewogen geschiedenis van de Hopmi van 1917 tot 1959 in Utrecht beschreven. Het tweede deel behandelt de geschiedenis van het bedrijf in Woudenberg en Bilthoven.

In de jaren vijftig daalde onder invloed van een aantal factoren de export en nam de winst af. In 1957 werd van de totale buitenlandse omzet van f 207.543,- slechts f 5.890,- naar Europese landen geëxporteerd (Zweden, Denemarken en Finland). Deze Europese export was vergeleken met voorgaande jaren dramatisch gedaald en in 1956 werd voor het eerst een verlies geleden (f 12.654,-). Eind jaren vijftig besloot Johannes Herber, directeur van Hopmi, uit Wijk C in Utrecht te vertrekken. Het bedrijf paste niet meer in deze buurt: de bereikbaarheid voor vrachtwagens werd steeds moeilijker, de grond was inmiddels meer waard geworden en de hele wijk zou in ieder geval binnen afzienbare tijd op de schop gaan.

Woudenberg 1959-1960

Johannes Herber liet in Woudenberg aan de Stationsweg 37-39 een nieuwe fabriek bouwen. In 1959 vond de verhuizing plaats. Voor de 30 - 40 personeelsleden die in Utrecht bleven

Fabriek Hopmi in Woudenberg

wonen en hun baan bij de Hopmi wilden houden, liet Herber dagelijks een bus naar Woudenberg rijden. Bedrijfsleider Tulp zat

er niet bij: hij was 61 jaar en hield het voor gezien. Zijn opvolger werd Piet Hartog, die eveneens al sinds de vroege jaren twintig bij de Hopmi had gewerkt. De onroerende goederen aan de Jan Meijenstraat in Utrecht werden aan V&D verkocht, die de fabriek als pakhuis gebruikte. In 1968 werd het gebouw gesloopt. In Woudenberg hield de fabricage van rijwielonderdelen door de Hopmi niet lang meer stand. Na de verliezen die in de tweede helft van de jaren vijftig waren geleden en de dure verhuizing was het bedrijfskapitaal op.

Woudenberg 1960-1972. Einde zelfstandigheid

Eind 1960 fuseerde de Hopmi met Inventum uit Bilthoven dat een aantal malen groter was,

Interieur fabriek Hopmi in Woudenberg

zodat er feitelijk sprake was van een overname, waarbij de Hopmi als dochteronderneming bleef voortbestaan. Inventum betaalde slechts

f 93.000,- voor de Hopmi. Johannes Herber werd directeur van de Hopmi als dochterbedrijf van Inventum en bleef wonen in de villa op het bedrijfsterrein in Woudenberg. Zijn zoon Herman, in dienst bij de Hopmi sinds 15 augustus 1953, bleef ook in dienst en kwam na een jaar bij de afdeling verkoop van Inventum. Bedrijfsleider Piet Hartog bleef eveneens in dienst bij Inventum.

Op de buitengewone algemene aandeelhoudersvergadering van de Hopmi van 25 november 1960, waar Johannes Herber als directeur optrad, werd gemeld dat alle aandelen van de Hopmi naar Inventum waren overgegaan. De eerste jaren werden fietsonderdelen zoals sloten en bagagedragers vervaardigd, later werden dat sloten en beugels, die als sluiting van onder andere plunjezakken van Nederlandse militairen verre reizen maakten. Nog weer later werd overgegaan tot productie en assemblage voor het moederbedrijf van Inventum in Bilthoven. Uit een brochure uit 1964, 'Werkgevers in uw omgeving vragen uw aandacht' van de gemeenten Scherpenzeel en Woudenberg, liet de Hopmi de volgende tekst opnemen: „Ons bedrijf, sinds 1916 te Utrecht gevestigd, werd in 1959 overgeplaatst naar Woudenberg en ondergebracht in een geheel nieuwe fabriek, gebouwd naar de eisen des tijds. Een aantal van onze Utrechtse medewerkers is met ons

meegegaan; zij zijn langer dan 25 jaar in onze dienst. Gedurende een lange reeks van jaren omvatte het productieprogramma hoofdzakelijk rijwieltoebehoren, waaronder sloten en bagagedragers; ook werden hangsloten vervaardigd. Sinds enkele jaren is hierin verandering gekomen. Momenteel worden voornamelijk elektrische apparaten, ook op huishoudelijk gebied gefabriceerd; de montage hiervan geschiedt veelal door meisjes. Een nieuwe hal van ca. 500 m² is thans weder in aanbouw. Regelmatig kunnen meisjes voor onze montageafdeling alsmede metaalstampers geplaatst worden." Ook in de *Bedrijfskrant* van Inventum uit 1966 werd in soortgelijke bewoordingen de overname vermeld:

„Sinds 1960 zijn er nauwe banden ontstaan met Inventum en sinds die tijd zien we dan ook dat geleidelijk aan de productie van rijwieltoebehoren verschoven is naar de vervaardiging van onderdelen en het samenstellen van complete producten voor Inventum. Zo worden momenteel onder andere de buitenmantels voor de gashaard A.C.10, ribbenbuiskachels en wandradiatoren geproduceerd." In 1966 waren 41 mensen in dienst bij de Hopmi. Verscheidene personeelsleden waren toen al 25 jaar onafgebroken in dienst. Piet Hartog, de bedrijfsleider, was op dat moment al 40 jaar in dienst.

De omschakeling van fietsonderdelen (eenvoudige metaalbewerking) naar huishoudelijke apparaten lag economisch voor de hand. Er was in de jaren 60 een sterk stijgende vraag naar dit soort apparaten en het was een hoogwaardig product, terwijl in de rijwielbranche op dat moment een scherpe prijsconcurrentie heerste en de weinig ontwikkelde fietsonderdelen steeds meer uit goedkope landen geïmporteerd werden. Het is duidelijk dat ook het personeel in Woudenberg, dat voor een groot deel nog uit de Utrechtse tijd stamde, omgeschoold moest worden. Nog uit een taxatierapport van 1969 bleek de veelzijdige productiecapaciteit. Er stonden machines voor puntlassen, spuitcabines voor het verspuiten van verf, galvanische baden voor het vernikkelen, verzinken en cadmeren van metalen, talloze centerpersen en metaalzaagmachines en de benodigde elektrische voorzieningen voor de machines op de inventarislijst.

Bilthoven 1972

In 1972 werd de fabriek in Woudenberg voor f 450.000,- verkocht en de productie van de Hopmi werd verplaatst naar de andere Inventumvestigingen in Bilthoven en Wolvega. De B.V. Hopmi bleef alleen nog als lege BV voortbestaan. De voornaamste redenen van overplaatsing waren de leeftijd van directeur

*Briefpapier Hopmi
dat de verhuizing van
Woudenberg naar
Bilthoven laat zien.*

Johannes Herber en de ziekte en later het overlijden van bedrijfsleider Piet Hartog. Het Uittreksel Handelsregister van 1972 vermeldt de akte van oprichting van de NV. Hopmi in 1949, de omzetting in B.V. Hopmi op 12 september 1972 en het wijzigen van de zetel van Woudenberg naar Bilthoven. Het doel van de onderneming was: „Het fabriceren, bewerken en verhandelen van toestellen, installaties, instrumenten of onderdelen daarvan, zowel voor huishoudelijk als technisch en wetenschappelijk gebruik, meer speciaal zulke goederen werkende op of met elektriciteit, alles in de ruimste zin des woords.” Alle personeelsleden konden van Woudenberg naar Bilthoven worden overgeplaatst. Als we de inventaris uit een taxatierapport van 1972 vergelijken met die van het taxatierapport van 1969, dan zijn al veel grote machines niet meer aanwezig; galvaniseerbaden, centerpersen en metaalzagen ontbreken, ten teken dat er in 1972 al veel minder aan metaalbewerking werd

gedaan. Pas in 1976 ging Johannes Herber op 71-jarige leeftijd met pensioen. Hij overleed op 12 november 1980 in Utrecht. In de Thuiskrant van oktober 1981, waarin de structuur van de verschillende bedrijven van de Inventum Group uit de doeken wordt gedaan (de Inventum Group maakte met o.a. Nieaf B.V. en Instrumentenfabriek Smitt B.V. deel uit van de Industriële Maatschappij), werd de Hopmi niet meer vermeld. Herman Herber werkte nog tot 1987 als commercieel directeur bij Inventum.

Bronnen:

- Werkgevers in uw omgeving vragen uw aandacht. Brochure gemeente Scherpenzeel en gemeente Woudenberg. Oktober 1964.
- Inventum. Bedrijfskrant Koninklijke Fabriek Inventum Bilthoven, 3e jaargang nr. 12, 1966.
- Mededelingen Handelsregister. Staatscourant, 29 november 1972, nr. 233.
- Inventum. Thuiskrant, Oktober 1981, nr. 8.
- Met dank aan Herman Herber.